МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра політології

Затверджено
На засіданні кафедри політології філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № __ від _____ 2024 р.)

Завідувач кафедри _____проф. Романюк А.С.

Силабус з навчальної дисципліни «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»,

що викладається в рамках ОПП «Політологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 052 «Політологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» 2024 року вступу

Навчальну дисципліну розроблено за підтримки Європейського Союзу у рамках «Програми Еразмус+» за напрямом «Жан Моне для вищої освіти» (проект «Політичні інститути та системи в Європі: порівняння і досвід для України», № 101126702)

Funded by the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Львів – 2024

Назва дисципліни	Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, 79000
Факультет та кафедра, за якими закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра політології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 052 «Політологія»
Викладачі дисципліни	Литвин Віталій Сергійович, доктор політичних наук, професор кафедри політології + Романюк Анатолій Семенович, доктор політичних наук, професор кафедри політології
Контактна інформація викладачів	Електронна адреса: vitaliy.lytvyn@lnu.edu.ua + anatoliy.romanyuk@lnu.edu.ua Сторінка викладача: https://filos.lnu.edu.ua/employee/vitaliy-lytvyn + https://filos.lnu.edu.ua/employee/romaniuk-a-s Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 206
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Щовівторка, 13:30-14:50 год. (кафедра політології, ауд. 206). У день проведення лекційних/семінарських занять. Також можливі онлайн консультації через засоби віддаленого відео- й аудіозв'язку та емейлінг на електронну адресу викладача.
Сторінка дисципліни	https://filos.lnu.edu.ua/course/polit_institutions_and_systems_cee
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи» – це нормативна навчальна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки, яка вивчається студентами-магістрами першого року навчання спеціальності 052 «Політологія».
Коротка анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи» присвячена проблематиці аналізу соціополітичних поділів, інституту президентства, парламентів, урядів, виборів і виборчих систем, партій та партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи і проблематиці їхньої євроатлантичної інтеграції. Методологічно дисципліна сягає постбіхевіоралізму та неоінституціоналізму. У науковому та навчальному контексті курс постає механізмом диверсифікації та поглиблення (звуження) сфери наукового політологічного аналізу. Курс розділено на два змістові модулі. В першому модулі запропоновано вивчення особливостей політичної трансформації, функціонування соціополітичних поділів, інституту президентства та парламентів у країнах Центрально-Східної Європи за допомогою порівняльного методу. У другому змістовому модулі увагу приділено порівняльному аналізу урядування, виборів і виборчих систем, партій та партійних систем, політичної участі та євроатлантичної інтеграції у країнах Центрально-Східної Європи.
Мета та цілі дисципліни	*Метою* вивчення дисципліни «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи» є визначення еволюції, особливостей формування й функціонування політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи після падіння «Берлінського муру» і до сьогодні головно за допомогою порівняльного методу.

	Завдання курсу: • визначити особливості переходу від авторитаризму до демократії в країнах Центрально-Східної Європи; • виокремити чинники формування та проаналізувати особливості основних соціополітичних поділів і політичних систем у країнах Центрально-Східної Європи; • розкрити роль інституту президентства в політичних системах країн Центрально-Східної Європи; • визначити роль та значення інституту парламенту в країнах Центрально-Східної Європи; • з'ясувати специфіку урядів/урядових кабінетів у країнах Центрально-Східної Європи; • проаналізувати різновиди виборчих систем, що застосовуються на парламентських виборах у країнах Центрально-Східної Європи; • виділити основні тенденції формування та трансформації партійних систем країн Центрально-Східної Європи; • виокремити форми політичної активності громадян у країнах Центрально-Східної Європи; • з'ясувати параметри, етапи й особливості євроатлантичної інтеграції в країнах Центрально-Східної Європи
Література для вивчення дисципліни	***Основна література:*** 1. Литвин В., Романюк А. Академічний курс «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»: дидактичні матеріали. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 548 с. 2. Панчак-Бялоблоцка Н. Уряди меншості в європейських парламентських демократіях: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 481 с. 3. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 548 с. 4. Романюк А., Литвин В., Панчак-Бялоблоцка Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 358 с. 5. Antoszewski A., Herbut R. Systemy polityczne wspolczesnej Europy. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2012. 367 s. 6. Bankowicz M. Transformacje konstytucyjnych systemow wladzy panstwowej w Europie Srodkowej. Krakow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellonskiego, 2010. 236 s. ***Додаткова література:*** 1. Литвин В. До проблеми розрізнення напівпрезиденталізму та парламентаризму: напівпрезидентські системи з номінальними президентами у Центральній Європі (на прикладі Болгарії, Словаччини, Словенії та Чехії). *Rozwój polityczny i spoleczny państw Europy Środkowej i Wschodniej*. Kutno, 2013. S. 149–171. 2. Литвин В. Напівпрезиденталізм у країнах Центрально-Східної Європи: регіонально детерміновані особливості теоретизації та вибору. *Вісник Дніпропетровського університету: Філософія, соціологія, політологія*. 2017. № 3. С. 92–107.

3. Литвин В. Популістські партії у структурі модерних партійних систем країн Центральної Європи : порівняльний аналіз. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*. 2012. № 2. С. 69–77.
4. Панчак-Бялоблоцка Н. Особливості формування та складу верхніх палат у парламентах країн Центральної та Східної Європи. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2011. Вип. 23. С. 149–158.
5. Романюк А., Литвин В. Техніка «санітарного кордону» до радикальних партій у країнах Центрально-Східної Європи. *Studia Politologica Ucraino-Polona*. 2014. № 4. С. 130–144.
6. Brunclik M., Kubat M. Contradictory Approaches: Discussing Semi-Presidentialism in Central Europe. *Annals of the University of Bucharest: Political Science Series*. 2016. Vol. 18. No. 1. P. 67–79.
7. Goetz K., Zubek R. Government, Parliament and Lawmaking in Poland. *The Journal of Legislative Studies*. 2007. Vo. 13. No. 4. P. 517–538.
8. Heinisch R., Saxonberg S., Werner A., Habersack F. The effect of radical right fringe parties on main parties in Central and Eastern Europe: Empirical evidence from manifesto data. *Party Politics*. 2021. Vol. 27. No. 1. P. 9–21.
9. Hloušek V. Presidents above Parties? Presidents in Central and Eastern Europe, Their Formal Competences and Informal Power. Brno: International Institute of Political Science of Masaryk University, 2013. 311 p.
10. Lewis P. Party Systems in Post-communist Central Europe: Patterns of Stability and Consolidation. *Democratization*. 2006. Vol. 13. No. 4. P. 562–583.
11. Lytvyn V. Newer-ending political transition in Ukraine at the background of the experience of Central and Eastern European countries: dynamics and correlation of political regimes and systems of government. *Studium Europy Srodkowej i Wschodniej*. 2022. Nr. 18. S. 29–47.
12. Lytvyn V., Osadchuk I., Romanyuk A. Attributes, Logics, and Reasons for the Choice of Semi-Presidentialism: A Verification and Systematisation on the Example of European Countries. *Studia Politica. Romanian Political Science Review*. 2020. Vol. 20. No. 4. P. 469–497.
13. McDonnell D., Valbruzzi M. Defining and classifying technocrat-led and technocratic governments. *European Journal of Political Research*. 2014. Vol. 53. No. 4. P. 654–671.
14. Powell E., Tucker J. Revisiting Electoral Volatility in Post-Communist Countries: New Data, New Results, and New Approaches. *British Journal of Political Science*. 2014. Vol. 44. No. 1. P. 123–147.
15. Rasch B., Martin S., Cheibub J.A. Parliaments and Government Formation: Unpacking Investiture Rules. Oxford University Press, 2015. 296 p.
16. Saarts T. Comparative Party System Analysis in Central and Eastern Europe: the Case of the Baltic States. *Studies of Transition States and Societies*. 2011. Vol. 3. No. 3. P. 83–104.
17. Sebok M., Horváth A., Balázs A. Electoral Reforms, Entry Barriers and the Structure of Political Markets: A Comparative Analysis. *European Journal of Political Research*. 2019. Vol. 58. P. 741–768.

	18. Sedelius T., Linde J. Unravelling Semi-Presidentialism: Democracy and Government Performance in Four Distinct Regime Types. *Democratization*. 2018. Vol. 25. No. 1. P. 136–157. 19. Sedelius T., Mashtaler O. Two Decades of Semi-Presidentialism: Issues of Intra-Executive Conflict in Central and Eastern Europe 1991–2011. *East European Politics*. 2013. Vol. 29. No. 2. P. 109–134. ***Інтернет-джерела:*** 1. Döring H., Manow P. Parliaments and governments database (ParlGov): Information on parties, elections and cabinets in modern democracies. URL: http://www.parlgov.org/. 2. Freedom in the World. URL: http://www.freedomhouse.org/report-types/freedom-world. 3. Nations in Transit. URL: http://www.freedomhouse.org/report-types/nations-transit. 4. Polity IV Project: Political Regime Characteristics and Transitions, 1800–2021. URL: http://www.systemicpeace.org/polity/polity4.htm. 5. Varieties of Democracy. URL: https://v-dem.net/.
Тривалість курсу	1 семестр / 120 годин
Обсяг курсу	Загалом 120 годин, зокрема 48 годин аудиторних занять. З них: 32 години лекцій, 16 годин практичних занять та 72 години самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	У результаті успішного проходження курсу студент набуде: *Загальні компетентності*: • **ЗК02**. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні; • **ЗК04**. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; • **ЗК05**. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями; • **ЗК09**. Здатність до підготовки рекомендацій і проектів рішень на основі аналізу інформації; • **ЗК10**. Володіння методами вивчення суспільних феноменів, явищ і процесів. *Спеціальні (фахові) компетентності*: • **СК01**. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації; • **СК03**. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, ґендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів; • **СК04**. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування; • **СК05**. Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу; • **СК09**. Знання міжнародних організацій, їхнього статусу і функції, сутності і змісту розвитку політичних інститутів країн Європи, а відтак вміння визначати роль і місце транскордонного співробітництва у системі регіонального розвитку України в умовах євроінтеграції.

	Програмні результати навчання: • **ПР01**. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту; • **ПР11**. Інтерпретувати та порівнювати сутність і складові міжнародних організацій та законодавства про основи транскордонного співробітництва України в рамках участі прикордонних територій в інтеграційних процесах, а також зумовленість і роль зарубіжних, передусім європейських, політичних чи суспільно-політичних подій, процесів, систем й інститутів та їхнє значення у світовій, регіональній і вітчизняній політиці. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи» студент буде: ***знати***: • чинники й наслідки трансформації політичних інститутів в умовах переходу від авторитаризму до демократії на прикладі країн Центрально-Східної Європи; • основні етапи демократичного транзиту та євроатлантичної інтеграції на прикладі країн Центрально-Східної Європи. ***вміти***: • оцінювати відповідність конкретного стану соціально-політичного розвитку країн Центрально-Східної Європи головним тенденціям еволюції політичних систем; • розуміти сутність процесу становлення громадянського суспільства, його структури, ролі громадської думки в країнах Центрально-Східної Європи; • визначати значення виборів для суспільства та громадянина, оцінювати відповідність виборів міжнародним стандартам демократичності виборів на прикладі країн Центрально-Східної Європи; • розуміти сутність легітимності влади в країнах Центрально-Східної Європи; • виокремлювати переваги та проблеми в розвитку демократії у країнах Центрально-Східної Європи; • використовувати інструменти індексного аналізу для вивчення політичних інститутів на прикладі країн Центрально-Східної Європи.
Ключові слова	Політичний інститут, політична система, Центрально-Східна Європа, політична трансформація, євроатлантична інтеграція, інститут президентства, парламент, уряд, вибори, виборча система, політична партія, партійна система, політична участь, референдум.
Формат курсу	Очний і дистанційний
Аудиторні особливості курсу	Проведення лекцій, семінарських занять і консультацій для кращого розуміння тем навчальної дисципліни.
Теми	Детально див. додаток «Схема курсу»

Підсумковий контроль, форма	Екзамен в кінці семестру. Форма екзамену – комбінована (тестова й усна форми).
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань, достатніх для сприйняття категоріального апарату і розуміння джерел з таких дисциплін, як: «Політичні інститути та системи», Політичні інститути: кількісні виміри аналізу, «Політичні режими», «Порівняльна політологія: політичні інститути та системи країн Західної Європи». Вони будуть допоміжними для сприйняття категоріального апарату.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Навчальний процес здійснюється за такою технологією: лекційні, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. Також передбачено проектно-орієнтоване навчання, дискусії, аналіз статистичних баз даних. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, інтерактивний методи тощо. У рамках самостійної роботи застосовуються дослідницькі методи.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребуватиме залучення персонального комп'ютера (принаймні лектором) і мультимедійного проектора. Крім того, бажано, щоби студенти теж користувались персональними комп'ютерами. Для курсу не потрібно спеціалізованого забезпечення (хоча воно може використовуватись за бажанням). Тим не менше, потрібне користування загальновживаними програмами й операційними системами.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	**Оцінка знань, умінь і практичних навиків** студента з курсу «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи» здійснюється за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: практичні/самостійні тощо – 30% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 30); контрольні заміри (модулі) – 20% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 20); екзамен – 50% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 50). Поточний контроль знань студентів проводять за трьома складовими: контроль систематичності й активності роботи студента впродовж семестру; контроль за виконанням модульних завдань/контрольних замірів; контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання. При контролі систематичності й активності роботи студентів оцінці завжди підлягають: самостійна робота студентів; відвідування й активність на семінарських занять; рівень засвоєння знань програмного матеріалу. **Поточний контроль успішності** здійснюється за п'ятибальною шкалою: «5» – відмінно, «4» – добре, «3» – задовільно, «2» – доповнення, «1» – коментарі (участь у дискусії). Контроль знань за результатами вивчення кожного змістового модуля оцінюється в 10 балів. Форма підсумкового контролю – екзамен у комбінованій (усній і тестовій) формі в кінці семестру. **Письмові і проектні роботи:** очікується, що студенти виконають декілька видів письмових або усних робіт, серед яких вирішення кейсів. **Академічна доброчесність**: очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування і втручання в роботу інших студентів становлять, але зовсім не обмежують прикладів можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак цього є підставою для незарахування тієї чи іншої роботи студента викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відповідно, жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

	Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та практичні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися всіх термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. **Література.** Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед основних та додаткових. **Політика виставлення балів.** Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні та поточному навчанні, в самостійній роботі, а також бали підсумкового екзамену (в комбінованій формі). При цьому, обов'язково враховуються присутність на заняттях й активність студента під час практичного заняття, списування і плагіат, несвоєчасне виконання завдань.
Питання до екзамену (чи питання на контрольні роботи)	Перелік питань до екзамену: 1. Історико-політична характеристика країн Центрально-Східної Європи. 2. Особливості політичної трансформації у країнах Центрально-Східної Європи. 3. Оцінка рівня демократичності трансформацій у країнах Центрально-Східної Європи. 4. Політичні системи та базові політичні інститути в країнах Центрально-Східної Європи. 5. Системи правління у країнах Центрально-Східної Європи. 6. Особливості напівпрезидентської системи правління в країнах Центрально-Східної Європи. 7. Спільність та відмінності між політичними інститутами та системами в країнах Центрально-Східної Європи. 8. Особливості структурування політичних інститутів і систем у країнах Центрально-Східної Європи. 9. Девіантні та специфічні випадки політичних інститутів і систем у регіоні Центрально-Східної Європи. 10. Соціально-економічна основа соціополітичних поділів у країнах Центрально-Східної Європи. 11. Етномовна основа соціополітичних процесів у країнах Центрально-Східної Європи. 12. Релігійна основа соціополітичних поділів у країнах Центрально-Східної Європи. 13. Територіальна основа соціополітичних поділів у країнах Центрально-Східної Європи. 14. Спосіб обрання та вимоги до кандидатів у президенти в країнах Центрально-Східної Європи. 15. Повноваження і сила президентів у країнах Центрально-Східної Європи. 16. Специфіка відповідальності та дострокового припинення повноважень президентів у країнах Центрально-Східної Європи. 17. Історія парламентаризму в країнах Центрально-Східної Європи. 18. Головування й управління парламентами в країнах Центрально-Східної Європи.

	19. Комітети як елементи структури парламентів країн Центрально-Східної Європи. 20. Специфіка бікамералізму в країнах Центрально-Східної Європи. 21. Властивості законодавчої функції парламентів країн Центрально-Східної Європи. 22. Оцінка ефективності повноважень парламентів у країнах Центрально-Східної Європи. 23. Посада і повноваження глави уряду в країнах Центрально-Східної Європи. 24. Чинники формування урядів у країнах Центрально-Східної Європи. 25. Специфіка відповідальності урядів у країнах Центрально-Східної Європи. 26. Парламентські вотуми інвеститури, довіри та недовіри урядам в країнах Центрально-Східної Європи. 27. Типи урядових кабінетів у країнах Центрально-Східної Європи. 28. Стабільність урядів у країнах Центрально-Східної Європи. 29. Парламентські виборчі системи у країнах Центрально-Східної Європи. 30. Виборчі системи для формування верхніх палат парламентів країн Центрально-Східної Європи. 31. Особливості участі у виборах в країнах Центрально-Східної Європи. 32. Оцінювання виборів і виборчих систем парламентів (нижніх палат парламентів) у країнах Центрально-Східної Європи. 33. Історія партій у країнах Центрально-Східної Європи у міжвоєнний період й епоху режимів «реального соціалізму». 34. Чинники та особливості формування і розвитку партій у «нових» демократіях Центрально-Східної Європи. 35. Етапи розвитку та стабільність партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи. 36. Урядово-опозиційні та розмірно-кількісні виміри партій і партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи. 37. Ідеологічні виміри партій і партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи. 38. Моделі політичної участі в країнах Центрально-Східної Європи. 39. Групи інтересів у країнах Центрально-Східної Європи. 40. Референдуми у країнах Центрально-Східної Європи. 41. Особливості формування громадянського суспільства в країнах Центрально-Східної Європи. 42. Інститути регіонального співробітництва в ході євроінтеграції країн Центрально-Східної Європи. 43. Роль фондів у процесі євроінтеграції країн Центрально-Східної Європи. 44. Співпраця та вступ до НАТО країн Центрально-Східної Європи. 45. Етапи європейської інтеграції країн Центрально-Східної Європи.
Опитування	Анкету-оцінку для оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Додаток
Схема курсу «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»

Тиж. / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література / Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1 / 5 год.	**Тема 1. Чинники й наслідки політичної трансформації країн Центрально-Східної Європи.** Історико-політична характеристика країн Центрально-Східної Європи. Особливості політичної трансформації у країнах Центрально-Східної Європи. Оцінка демократичності трансформацій у країнах Центрально-Східної Європи.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 2. Романюк А., Литвин В., Панчак-Бялоблоцка Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів, 2014. 358 с. 3. Lytvyn V. Newer-ending political transition in Ukraine at the background of the experience of Central and Eastern European countries: dynamics and correlation of political regimes and systems of government. *Studium Europy Srodkowej i Wschodniej*. 2022. Nr. 18. S. 29–47. 4. Freedom in the World. URL: http://www.freedomhouse.org/report-types/freedom-world. 5. Литвин В., Романюк А. Академічний курс «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»: дидактичні матеріали. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 548 с.	Самостійна робота – 3 год. Особливості переходу до демократії в Польщі й Угорщині; Чи завершений політичний транзит у країнах ЦСЄ?	1-й тиждень
2 / 11 год.	**Тема 2. Специфічні кейси політичних систем у країнах Центрально-Східної Європи.** Політичні системи та базові політичні інститути в країнах Центрально-Східної Європи: спільне та відмінне. Особливості структурування політичних інститутів і систем у країнах Центрально-Східної Європи. Системи правління у країнах Центрально-Східної Європи. Напівпрезидентська система правління в країнах Центрально-Східної Європи. Девіантні та специфічні випадки політичних інститутів і систем у регіоні Центрально-Східної Європи.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 2. Литвин В. До проблеми розрізнення напівпрезиденталізму та парламентаризму: напівпрезидентські системи з номінальними президентами у Центральній Європі (на прикладі Болгарії, Словаччини, Словенії та Чехії). *Rozwój polityczny i spoleczny państw Europy Środkowej i Wschodniej*. Kutno, 2013. S. 149–171. 3. Литвин В. Напівпрезиденталізм у країнах ЦСЄ: регіонально детерміновані особливості теоретизації та вибору. *Вісник Дніпропетровського університету: Філософія, соціологія, політологія*. 2017. № 3. С. 92–107. 4. Литвин В., Романюк А. Академічний курс «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»: дидактичні матеріали. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 548 с. 5. Brunclik M., Kubat M. Contradictory Approaches: Discussing Semi-Presidentialism in Central Europe. *Annals of the University of Bucharest: Political Science Series*. 2016. Vol. 18. No. 1. P. 67–79. 6. Lytvyn V., Osadchuk I., Romanyuk A. Attributes, Logics, and Reasons for the Choice of Semi-Presidentialism: A Verification and Systematisation on the Example of European Countries. *Studia Politica*. 2020. Vol. 20. No. 4. P. 469–497. 7. Sedelius T., Linde J. Unravelling Semi-Presidentialism: Democracy and Government Performance in Four Distinct Regime Types. *Democratization*. 2018. Vol. 25. No. 1. P. 136–157.	Самостійна робота – 3 год. Причини вибору систем правління в країнах ЦСЄ; Напівпрезиденталізм чи парламентаризм у країнах ЦСЄ?	2-й тиждень

	Тема 1. Чинники й наслідки політичної трансформації країн Центрально-Східної Європи. Особливості політичної трансформації у країнах Центрально-Східної Європи. Оцінка демократичності трансформацій у країнах Центрально-Східної Європи + **Тема 2. Специфічні кейси політичних систем у країнах Центрально-Східної Європи.** Системи правління країн Центрально-Східної Європи. Сутність та опції напівпрезидентської системи правління в країнах Центрально-Східної Європи. Девіантні та специфічні випадки політичних інститутів і систем у регіоні.	Семінар (групова робота, дискусія) – 2 год.	1. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 2. Романюк А., Литвин В., Панчак-Бялоблоцка Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів, 2014. 358 с. 3. Литвин В. До проблеми розрізнення напівпрезиденталізму та парламентаризму: напівпрезидентські системи з номінальними президентами у Центральній Європі (на прикладі Болгарії, Словаччини, Словенії та Чехії). *Rozwój polityczny i spoleczny państw Europy Środkowej i Wschodniej*. Kutno, 2013. S. 149–171. 4. Литвин В. Напівпрезиденталізм у країнах ЦСЄ: регіонально детерміновані особливості теоретизації та вибору. *Вісник Дніпропетровського університету: Філософія, соціологія, політологія*. 2017. № 3. С. 92–107. 5. Литвин В., Романюк А. Академічний курс «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»: дидактичні матеріали. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 548 с. 6. Lytvyn V. Newer-ending political transition in Ukraine at the background of the experience of Central and Eastern European countries: dynamics and correlation of political regimes and systems of government. *Studium Europy Srodkowej i Wschodniej*. 2022. Nr. 18. S. 29–47. 7. Lytvyn V., Osadchuk I., Romanyuk A. Attributes, Logics, and Reasons for the Choice of Semi-Presidentialism: A Verification and Systematisation on the Example of European Countries. *Studia Politica*. 2020. Vol. 20. No. 4. P. 469–497.	Самостійна робота – 4 год. Чи можна говорити про завершення політичного транзиту в країнах ЦСЄ? Парламентська демократія і парламентська система правління: одне й те ж?	2-й тиждень
3 / 5 год.	**Тема 3. Особливості формування і вплив соціополітичних поділів на політичні системи країн Центрально-Східної Європи.** Соціально-економічна основа соціополітичних поділів у країнах Центрально-Східної Європи. Етномовна основа соціополітичних процесів у країнах Центрально-Східної Європи. Релігійна основа соціополітичних поділів у країнах Центрально-Східної Європи. Територіальна основа соціополітичних поділів у країнах Центрально-Східної Європи.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 2. Романюк А., Литвин В., Панчак-Бялоблоцка Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів, 2014. 358 с. 3. Литвин В., Романюк А. Академічний курс «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»: дидактичні матеріали. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 548 с. 4. Сліпецька Ю. Демократичний транзит та його вплив на особливості соціополітичних розмежувань в посткомуністичних країнах ЦСЄ. *Rozwój polityczny państw Europy Środkowej i Wschodnej*. Kutno: Wyższa Szkola Gospodarki Krajowej w Kutnie, 2012. S. 267–278. 5. Antoszewski A., Herbut R. Systemy polityczne wspolczesnej Europy. Warszawa, 2012. 367 s. 6. Bankowicz M. Transformacje konstytucyjnych systemow wladzy panstwowej w Europie Srodkowej. Krakow, 2010. 236 s. 7. Whitefield S. Political cleavages in post-communist politics. *Annual Review of Political Science*. 2002. Vol. 5. P. 181–200.	Самостійна робота – 3 год. Протистояння партій у ліво-правому спектрі в країнах ЦСЄ	3-й тиждень
4 / 10 год.		Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.		Самостійна робота – 3 год. Відносини угорської меншини і титульних націй в Румунії та Словаччині	4-й тиждень
		Семінар (групова робота, дискусія) – 2 год.		Самостійна робота – 3 год. Відносини по лінії «центр-периферія» в країнах ЦСЄ після вступу в ЄС	

5 / 5 год.	**Тема 4. Інститут президентства в країнах Центрально-Східної Європи.** Спосіб обрання та вимоги до кандидатів у президенти в країнах Центрально-Східної Європи. Повноваження і сила президентів у країнах Центрально-Східної Європи. Специфіка відповідальності та дострокового припинення повноважень президентів у країнах Центрально-Східної Європи.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Зеленько Г. Політичне лідерство в країнах Центрально-Східної Європи: дилема раціональності і легітимності. *Політичний менеджмент*. 2007. Спеціальний випуск. С. 97–107. 2. Приходько С., Макарець С. Інститут президентства в країнах Центральної та Східної Європи. *Гілея: науковий вісник*. Київ: «Видавництво «Гілея», 2020. Вип. 156. №5. С. 344–347. 3. Романюк А. Порівняльний аналіз інституту президентства в країнах Центрально-Східної Європи. *Освіта регіону: політологія, психологія. комунікації*. 2012. № 3. С.60–66. 4. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 5. Antoszewski A., Herbut R. Systemy polityczne wspolczesnej Europy. Warszawa, 2012. 367 s.	Самостійна робота – 3 год. Інститут президентства в Чеській Республіці і його зміна внаслідок реформи системи правління	5-й тиждень
6 / 9 год.	**Тема 5. Специфіка функціонування парламентів у країнах Центрально-Східної Європи.** Історія феномена парламентаризму в країнах Центрально-Східної Європи. Головування й управління парламентами в країнах Центрально-Східної Європи. Комітети як елементи структури парламентів країн Центрально-Східної Європи.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Литвин В., Романюк А. Інституційні атрибути кількості, розміру та членства в постійних парламентських комітетах у європейських представницьких демократіях: порівняльний аналіз (станом на грудень 2015 року). *Політичне життя*. 2016. № 3. С. 115–141. 2. Панчак-Бялоблоцка Н. Політична структуризація парламентів у країнах Центральної Європи на рівні постійних комітетів. *Науковий часопис: Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. Серія 22*. 2010. Вип. 4. С. 175–184. 3. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 4. Романюк А., Литвин В., Панчак-Бялоблоцка Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів, 2014. 358 с. 5. Antoszewski A., Herbut R. Systemy polityczne wspolczesnej Europy. Warszawa, 2012. 367 s.	Самостійна робота – 3 год. Принципи пропорційності та паритетності у формуванні складу парламентських комітетів в країнах ЦСЄ	6-й тиждень
	Тема 4. Інститут президентства в країнах Центрально-Східної Європи. Спосіб обрання та вимоги до кандидатів у президенти в країнах Центрально-Східної Європи. Повноваження і сила президентів у країнах Центрально-Східної Європи. Специфіка відповідальності та дострокового припинення повноважень президентів у країнах Центрально-Східної Європи.	Семінар (групова робота, дискусія) – 2 год.	1. Зеленько Г. Політичне лідерство в країнах Центрально-Східної Європи: дилема раціональності і легітимності. *Політичний менеджмент*. 2007. Спеціальний випуск. С. 97–107. 2. Приходько С., Макарець С. Інститут президентства в країнах Центральної та Східної Європи. *Гілея: науковий вісник*. Київ: «Видавництво «Гілея», 2020. Вип. 156. №5. С. 344–347. 3. Романюк А. Порівняльний аналіз інституту президентства в країнах Центрально-Східної Європи. *Освіта регіону*. 2012. № 3. С.60–66. 4. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 5. Литвин В., Романюк А. Академічний курс «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»: дидактичні матеріали. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 548 с. 6. Hloušek V. Presidents above Parties? Presidents in Central and Eastern Europe, Their Formal Competences and Informal Power. Brno, 2013. 311 p.	Самостійна робота – 2 год. Інститут імпічменту президенту і його використання в країнах ЦСЄ .	6-й тиждень

7 / 5 год.	**Тема 5. Специфіка функціонування парламентів у країнах Центрально-Східної Європи.** Специфіка бікамералізму в країнах Центрально-Східної Європи. Властивості законодавчої функції парламентів країн Центрально-Східної Європи. Оцінка ефективності й сили повноважень парламентів у країнах Центрально-Східної Європи.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Панчак-Бялоблоцка Н. Особливості бікамералізму в Центральній і Східній Європі: порівняльний аналіз повноважень і функцій верхніх палат. *Освіта регіону*. 2010. № 4. С. 177–188. 2. Панчак-Бялоблоцка Н. Особливості формування та складу верхніх палат у парламентах країн Центральної та Східної Європи. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2011. Вип. 23. С. 149–158. 3. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 4. Романюк А., Литвин В., Панчак-Бялоблоцка Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів, 2014. 358 с. 5. Antoszewski A. Systemy polityczne wspolczesnej Europy. Warszawa, 2012. 367 s. 6. Rasch B., Martin S., Cheibub J.A. Parliaments and Government Formation: Unpacking Investiture Rules. Oxford, 2015. 296 p.	Самостійна робота – 3 год. Особливості функцій верхніх палат парламентів у країнах ЦСЄ	7-й тиждень
8 / 10 год.	**Тема 6. Особливості формування та функціонування урядових кабінетів у країнах Центрально-Східної Європи.** Сутність понять «уряд» і «урядовий кабінет». Посада й повноваження глави уряду в країнах Центрально-Східної Європи. Типи урядових кабінетів у країнах Центрально-Східної Європи.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Модульний контроль 1	1. Зеленько Г. Коаліція чи пактування: моделі взаємодії політичних еліт на постсоціалістичному просторі. *Еліти і цивілізаційні процеси формування націй: Збірник: Т. 2*. К.: «ЕксОб», 2006. С. 253–267. 2. Литвин В., Романюк А. Великі коаліції у контексті коаліційних урядів більшості: концептуалізація, політичні причини та наслідки на прикладі парламентських демократій у Європі. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2013. № 2 (64). С. 473–504. 3. Панчак-Бялоблоцка Н. Уряди меншості в європейських парламентських демократіях: монографія. Львів, 2017. 481 с. 4. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 5. McDonnell D., Valbruzzi M. Defining and classifying technocrat-led and technocratic governments. *European Journal of Political Research*. 2014. Vol. 53. No. 4. P. 654–671.	Самостійна робота – 3 год. Чому в країнах ЦСЄ не формують технократичні уряди?	8-й тиждень
	Тема 5. Специфіка функціонування парламентів у країнах Центрально-Східної Європи. Головування й управління парламентами в країнах Центрально-Східної Європи. Комітети як елементи структури парламентів країн Центрально-Східної Європи. Специфіка бікамералізму в країнах Центрально-Східної Європи. Законодавча функція парламентів країн ЦСЄ. Оцінка ефективності й сили повноважень парламентів у країнах ЦСЄ.	Семінар (групова робота, дискусія) – 2 год.	1. Литвин В., Романюк А. Інституційні атрибути кількості, розміру та членства в постійних парламентських комітетах у європейських представницьких демократіях: порівняльний аналіз (станом на грудень 2015 року). *Політичне життя*. 2016. № 3. С. 115–141. 2. Панчак-Бялоблоцка Н. Особливості бікамералізму в Центральній і Східній Європі: порівняльний аналіз повноважень і функцій верхніх палат. *Освіта регіону*. 2010. № 4. С. 177–188. 3. Панчак-Бялоблоцка Н. Особливості формування та складу верхніх палат у парламентах країн Центральної та Східної Європи. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2011. Вип. 23. С. 149–158. 4. Панчак-Бялоблоцка Н. Політична структуризація парламентів у країнах Центральної Європи на рівні постійних комітетів. *Науковий часопис: Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. Серія 22*. 2010. Вип. 4. С. 175–184. 5. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с.	Самостійна робота – 3 год. Параметри уповноваженості парламентів у країнах ЦСЄ	8-й тиждень

9 / 5 год.	**Тема 6. Особливості формування та функціонування урядових кабінетів у країнах Центрально-Східної Європи.** Чинники формування урядів у країнах Центрально-Східної Європи. Специфіка відповідальності урядів у країнах Центрально-Східної Європи. Стабільність урядів у країнах Центрально-Східної Європи.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Литвин В. Урядова стабільність крізь призму партійних детермінант країн Центральної Європи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, соціологія, філософія*. 2009. Вип.13. С. 110–118. 2. Панчак-Бялоблоцка Н. Уряди меншості в європейських парламентських демократіях: монографія. Львів, 2017. 481 с. 3. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 4. Lytvyn V. Types of cabinets and cabinet stability in Central and Eastern European parliamentary democracies (1990–2013). *Studium Europy Srodkowej i Wschodniej*. 2015. Nr. 3. S. 244–266. 5. Rasch B., Martin S., Cheibub J.A. Parliaments and Government Formation: Unpacking Investiture Rules. Oxford, 2015. 296 p. 6. Sedelius T., Mashtaler O. Two Decades of Semi-Presidentialism: Issues of Intra-Executive Conflict in Central and Eastern Europe 1991–2011. *East European Politics*. 2013. Vol. 29. No. 2. P. 109–134.	Самостійна робота – 3 год. Особливості формування та функціонування урядів в Естонії, Латвії, Угорщині	9-й тиждень
10 / 10 год.	**Тема 7. Специфіка виборів і виборчих систем у країнах Центрально-Східної Європи.** Рівні виборів у країнах Центрально-Східної Європи. Феномен парламентських виборчих систем у країнах Центрально-Східної Європи. Опції пропорційних, змішаних та мажоритарних виборчих систем у регіоні.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 2. Романюк А., Литвин В., Панчак-Бялоблоцка Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів, 2014. 358 с. 3. Birch S. Electoral Systems and Party Systems in Europe East and West. *Perspectives on European Politics and Society*. 2001. Vol. 2. No.3. P. 355–377. 4. Sebok M., Horváth A., Balázs A. Electoral Reforms, Entry Barriers and the Structure of Political Markets: A Comparative Analysis. *European Journal of Political Research*. 2019. Vol. 58. P. 741–768. 5. Литвин В., Романюк А. Академічний курс «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»: дидактичні матеріали. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 548 с.	Самостійна робота – 3 год. Сутність і логіка мажоритарної виборчої системи абсолютної більшості з голосуванням в один тур у Румунії	10-й тиждень
	Тема 6. Особливості формування та функціонування урядових кабінетів у країнах Центрально-Східної Європи. Посада і повноваження глави уряду в країнах Центрально-Східної Європи. Типи урядових кабінетів у країнах Центрально-Східної Європи. Чинники формування урядів у країнах Центрально-Східної Європи. Специфіка відповідальності урядів у країнах Центрально-Східної Європи. Стабільність урядів у країнах ЦСЄ.	Семінар (групова робота, дискусія) – 2 год.	1. Литвин В. Урядова стабільність крізь призму партійних детермінант країн Центральної Європи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, соціологія, філософія*. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2009. Вип.13. С. 110–118. 2. Литвин В., Романюк А. Великі коаліції у контексті коаліційних урядів більшості: концептуалізація, політичні причини та наслідки на прикладі парламентських демократій у Європі. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2013. № 2 (64). С. 473–504. 3. Панчак-Бялоблоцка Н. Уряди меншості в європейських парламентських демократіях: монографія. Львів, 2017. 481 с. 4. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 5. Lytvyn V. Types of cabinets and cabinet stability in Central and Eastern European parliamentary democracies (1990–2013). *Studium Europy Srodkowej i Wschodniej*. 2015. Nr. 3. S. 244–266.	Самостійна робота – 3 год. Параметри стабільності урядів меншості в країнах ЦСЄ	10-й тиждень

11 / 5 год.	**Тема 7. Специфіка виборів і виборчих систем у країнах Центрально-Східної Європи.** Виборчі системи у формуванні верхніх палат парламентів країн ЦСЄ. Особливості участі у виборах в країнах ЦСЄ. Оцінювання виборів і виборчих систем парламентів (нижніх палат парламентів) у країнах ЦСЄ.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Панчак-Бялоблоцка Н. Особливості формування та складу верхніх палат у парламентах країн Центральної та Східної Європи. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2011. Вип. 23. С. 149–158. 2. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 3. Романюк А., Литвин В., Панчак-Бялоблоцка Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів, 2014. 358 с. 4. Юрійчук Є. Виборчі процеси в постсоціалістичних державах: шляхи демократизації. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2006. № 4 (6). 5. Kovar J., Kovar K. Candidate quality across different orders of elections: the cases of the Czech Republic and Slovakia. *East European Politics*. 2013. Vol. 29. No. 2. P. 152–174.	Самостійна робота – 3 год. Різновиди змішаних виборчих систем у країнах ЦСЄ	11-й тиждень
12/ 10 год.	**Тема 8. Особливості функціонування політичних партій і партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи.** Історія партій у країнах ЦСЄ у міжвоєнний період і епоху режимів «реального соціалізму». Специфіка трансформації правлячих комуністичних партій у країнах ЦСЄ. Етапи розвитку та стабільність партій і партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи після колапсу СРСР.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Панчак-Бялоблоцка Н. Парламентська мінливість і стабільність партійних систем у Центральній Європі: досвід Вишеградської четвірки. *Політологічні та соціологічні студії: збірник наукових праць*. 2011. Т. 10. С. 98–120. 2. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 3. Шведа Ю. Соціальні зміни як чинник трансформації партійних систем країн Центрально-Східної Європи. *Вісник Львівського університету: Серія «Філософські науки»*. 2005. Вип. 8. С. 222–229. 4. Kopecký P. Political Parties and the State in Post-communist Europe: The Nature of Symbiosis. *Journal of Communist Studies and Transition Politics*. 2006. Vol. 22. No. 3. P. 251–273. 5. Lewis P. Party Systems in Post-communist Central Europe: Patterns of Stability and Consolidation. *Democratization*. 2006. Vol. 13. No. 4. P. 562–583.	Самостійна робота – 3 год. Поняття члена партії, партійного симпатика та лідера в країнах ЦСЄ	12-й тиждень
	Тема 7. Специфіка виборів і виборчих систем у країнах Центрально-Східної Європи. Рівні виборів у країнах ЦСЄ. Феномен парламентських виборчих систем у країнах ЦСЄ. Опції пропорційних, змішаних і мажоритарних виборчих систем у регіоні. Виборчі системи у формуванні верхніх палат парламентів країн ЦСЄ. Особливості участі у виборах в країнах ЦСЄ. Оцінювання виборів і виборчих систем парламентів (нижніх палат парламентів) у країнах ЦСЄ.	Семінар (групова робота, дискусія) – 2 год.	1. Панчак-Бялоблоцка Н. Особливості формування та складу верхніх палат у парламентах країн Центральної та Східної Європи. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2011. Вип. 23. С. 149–158. 2. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 3. Романюк А., Литвин В., Панчак-Бялоблоцка Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів, 2014. 358 с. 4. Юрійчук Є. Виборчі процеси в постсоціалістичних державах: шляхи демократизації. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2006. № 4 (6). 5. Birch S. Electoral Systems and Party Systems in Europe East and West. *Perspectives on European Politics and Society*. 2001. Vol. 2. No.3. P. 355–377. 6. Sebok M., Horváth A., Balázs A. Electoral Reforms, Entry Barriers and the Structure of Political Markets: A Comparative Analysis. *European Journal of Political Research*. 2019. Vol. 58. P. 741–768. 7. Литвин В., Романюк А. Академічний курс «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»: дидактичні матеріали. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 548 с.	Самостійна робота – 3 год. Електоральна мінливість у контексті виборів до парламентів в країнах ЦСЄ	12-й тиждень

13 / 5 год.	**Тема 8. Особливості функціонування політичних партій і партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи.** Урядово-опозиційні та розмірно-кількісні виміри партій і партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи. Ідеологічні виміри партій і партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи. Суть і різновиди популістських партій у країнах Центрально-Східної Європи.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Литвин В. Популістські партії у структурі модерних партійних систем країн Центральної Європи : порівняльний аналіз. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*. 2012. № 2. С. 69–77. 2. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 3. Романюк А., Литвин В. Техніка «санітарного кордону» до радикальних партій у країнах Центрально-Східної Європи. *Studia Politologica Ucraino-Polona*. 2014. № 4. С. 130–144. 4. Heinisch R., Saxonberg S., Werner A., Habersack F. The effect of radical right fringe parties on main parties in Central and Eastern Europe: Empirical evidence from manifesto data. *Party Politics*. 2021. Vol. 27. No. 1. P. 9–21. 5. Saarts T. Comparative Party System Analysis in Central and Eastern Europe: the Case of the Baltic States. *Studies of Transition States and Societies*. 2011. Vol. 3. No. 3. P. 83–104.	Самостійна робота – 3 год. Суть і різновиди популістських партій в країнах ЦСЄ	13-й тиждень
14 / 10 год.	**Тема 9. Форми участі громадян у політичному житті країн Центрально-Східної Європи.** Моделі політичної участі в країнах Центрально-Східної Європи. Параметри формування і опції впливу громадянського суспільства в країнах Центрально-Східної Європи. Структура громадського сектору в країнах Центрально-Східної Європи.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Зеленько Г. Політична «матриця» громадянського суспільства: досвід країн Вишеградської групи та України. К.: Знання України, 2007. 336 с. 2. Лендьел М.О. Форми політичної участі на місцевому рівні в постсоціалістичних країнах Центральної і Східної Європи. *Нова парадигма: журнал наукових праць*. 2009. С. 110–125. 3. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 4. Стойко О. Децентралізація в країнах Східної Європи. *Держава і право: Збірник наукових праць: Юридичні та політичні науки*. 2005. Вип. 30. С. 755–760. 5. Литвин В., Романюк А. Академічний курс «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»: дидактичні матеріали. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 548 с.	Самостійна робота – 3 год. Групи тиску та їхнє значення у країнах ЦСЄ	14-й тиждень
	Тема 8. Особливості функціонування політичних партій і партійних систем у країнах Центрально-Східної Європи. Історія партій у країнах ЦСЄ у міжвоєнний період і епоху режимів «реального соціалізму». Етапи розвитку та стабільність партій і партійних систем у країнах ЦСЄ після колапсу СРСР. Урядово-опозиційні, розмірно-кількісні й ідеологічні виміри партій та партійних систем у країнах ЦСЄ. Суть і різновиди популістських партій у країнах ЦСЄ.	Семінар (групова робота, дискусія) – 2 год.	1. Литвин В. Популістські партії у структурі модерних партійних систем країн Центральної Європи : порівняльний аналіз. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації*. 2012. № 2. С. 69–77. 2. Панчак-Бялоблоцка Н. Парламентська мінливість і стабільність партійних систем у Центральній Європі: досвід Вишеградської четвірки. *Політологічні та соціологічні студії: збірник наукових праць*. 2011. Т. 10. С. 98–120. 3. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 4. Романюк А., Литвин В. Техніка «санітарного кордону» до радикальних партій у країнах Центрально-Східної Європи. *Studia Politologica Ucraino-Polona*. 2014. № 4. С. 130–144. 5. Шведа Ю. Соціальні зміни як чинник трансформації партійних систем країн Центрально-Східної Європи. *Вісник Львівського університету: Серія «Філософські науки»*. 2005. Вип. 8. С. 222–229. 6. Lewis P. Party Systems in Post-communist Central Europe: Patterns of Stability and Consolidation. *Democratization*. 2006. Vol. 13. No. 4. P. 562–583.	Самостійна робота – 3 год. Партії «нової» політики і їхнє місце в партійних системах країн ЦСЄ	14-й тиждень

15 / 5 год.	**Тема 9. Форми участі громадян у політичному житті країн Центрально-Східної Європи.** Групи інтересів у країнах Центрально-Східної Європи та їхні різновиди. Інститут референдуму в країнах Центрально-Східної Європи. Соціальний капітал у країнах Центрально-Східної Європи. Громадська думка та членство в ЄС і НАТО в країнах Центрально-Східної Європи.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год.	1. Лендьел М. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи: монографія. Ужгород: Мистецька лінія, 2011. 688 с. 2. Лендьел М. Правове оформлення місцевої представницької та безпосередньої демократії у регіоні Центральної і Східної Європи. *Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї.* 2011. Вип. 22. С. 322–334. 3. Лендьел М.О. Форми політичної участі на місцевому рівні в постсоціалістичних країнах Центральної і Східної Європи. *Нова парадигма: журнал наукових праць*. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. С. 110–125. 4. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 5. Musiał-Karg M. The Role of National Referendum in Central and Eastern European Countries. Selected Experiences. *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne*. 2016. No. 3. P. 41–58.	Самостійна робота – 3 год. Конституційні референдуми у країнах ЦСЄ	15-й тиждень
16 / 10 год.	**Тема 10. Процес і результати інтеграції країн Центрально-Східної Європи в Європейський Союз і НАТО.** Критерії щодо країн-претендентів ЦСЄ до вступу в ЄС. Особливості розширення ЄС у 2004 і 2007 роках. Особливості входження в НАТО та членство країн ЦСЄ. Різновиди регіональної співпраці країн ЦСЄ.	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Модульний контроль 2	1. Бурдяк В. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів. Чернівці: Рута, 2004. 328 с. 2. Кіш Є. Центральна Європа як складова Європейського Союзу. *Carpatica – Карпатика*. 2006. Вип. 35: Європейські цінності та конфесійно-національна ідентичність населення Українських Карпат. С. 65–73. 3. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с. 4. Литвин В., Романюк А. Академічний курс «Порівняльний аналіз політичних інститутів і систем країн Центрально-Східної Європи»: дидактичні матеріали. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2024. 548 с.	Самостійна робота – 3 год. Можливості дезінтеграції деяких країн ЦСЄ з ЄС?	16-й тиждень
	Тема 9. Форми участі громадян у політичному житті країн Центрально-Східної Європи. Моделі політичної участі в країнах ЦСЄ. Параметри і структура громадянського суспільства й сектора в країнах ЦСЄ. Групи інтересів у країнах ЦСЄ і їхні види. Інститут референдуму в країнах ЦСЄ. Соціальний капітал у країнах ЦСЄ.	Семінар (групова робота, дискусія) – 2 год.	1. Зеленько Г. Політична «матриця» громадянського суспільства: досвід країн Вишеградської групи та України. К., 2007. 336 с. 2. Лендьел М. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи: монографія. Ужгород: Мистецька лінія, 2011. 688 с. 3. Лендьел М. Правове оформлення місцевої представницької та безпосередньої демократії у регіоні Центральної і Східної Європи. *Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї.* 2011. Вип. 22. С. 322–334. 4. Лендьел М.О. Форми політичної участі на місцевому рівні в постсоціалістичних країнах Центральної і Східної Європи. *Нова парадигма: журнал наукових праць*. К., 2009. С. 110–125. 5. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн ЦСЄ. Львів, 2016. 548 с.	Самостійна робота – 3 год. Політична участь на національному та місцевому рівні: відмінності у країнах ЦСЄ	16-й тиждень
Разом		48 год – ауд., 72 год. – сам.		72 год. – сам.	
120 год.					